

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น*

PARTICIPATION IN PROMOTING LEGAL KNOWLEDGE TO PEOPLE OF KHONKAEN PROVINCE

ไกรสร เดชสิมมา¹

Kraisorn Dessimma¹

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

Faculty of Social Sciences and Humanities, North Eastern University, Thailand.¹

Email : Kraisorn.des@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้าน ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย ด้านบทบาทหน่วยงานท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .676 และ .174 ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาควรสร้างกระบวนการหรือนโยบายเรื่องกฎหมายให้กับประชาชน โดยมีรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้ประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดข้อพิพาท จัดอบรมและจัดทำคู่มือเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมายในชุมชน หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายในการปฏิบัติ โดยการปลูกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึก และสร้างความตระหนักในความรู้เรื่องกฎหมายชุมชนและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. การส่งเสริม 3. กฎหมาย 4. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the participation in promoting legal knowledge to people in KhonKaen Province, 2) to study the factors influencing participation in promoting legal knowledge to people, and 3) to study the guidelines for the development of participation in the promotion of legal knowledge for people in KhonKaen province. The sample consisted of 400 people who had the right to vote in KhonKaen Province and 10 people who were interviewed by interviewees. The research tools including questionnaires and interview forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The qualitative data analysis used descriptive analysis.

The results showed that: 1. The level of participation in the promotion of legal knowledge to people in KhonKaen province, dependent variables in all aspects, found that a moderate level. 2. Factors Influencing Participation in Promoting Legal Knowledge to People in Khon Kaen Province Overall in all aspects, it was found that assistance from network partners. The role of local authorities. The predictor coefficients in raw scores were .676 and .174, respectively. 3. Development guidelines should create a legal process or policy for the people there is a campaign for people to participate in promoting knowledge of the law. For people who follow the law Listening to people's opinions in helping in case of disputes organize training and prepare a manual on legal knowledge in the community Government agencies come to provide knowledge about participation in promoting legal knowledge in practice by cultivating values of consciousness and raising awareness of community law knowledge and the benefits of legal participation.

Keywords : 1. Participation 2. Promotion 3. Law 4. Population

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ(United Nations' Sustainable Development Goals: SDGs) ว่าด้วยสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกและความมีประสิทธิภาพของสถาบันในทุกระดับโดยมีการกำหนดเป้าประสงค์เพื่อไปสู่เป้าหมายโดยครอบคลุมหลายภาคส่วนในสังคมและเกี่ยวข้องกับกฎหมายและมาตรการทั้งภายในและระหว่างประเทศการส่งเสริมหลักการ

ปกครองภายใต้กฎหมายหรือหลักนิติธรรมและการประกันการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกๆ การจัดทำให้ทุกคนมีอัตลักษณ์ทางกฎหมายและการส่งเสริมให้มีและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่วางอยู่บนฐานการไม่เลือกปฏิบัติมิใช่ส่วนต่อขยายของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษขององค์การสหประชาชาติได้วางกำหนดเวลาของการบรรลุผลสำเร็จไว้ที่ปี ค.ศ. 2015 ครอบคลุมอาณาบริเวณกว้างเป็นการรวบรวมหลักการพื้นฐานที่สำคัญต่างๆ และจากการมุ่งหมายให้การพัฒนาเป็นไปในลักษณะองค์รวมมากที่สุดอย่างใดก็ตามสาระสำคัญของการบรรลุผลสำเร็จคือ การสร้างสังคมที่ทุกคนได้รับการได้รับการยอมรับต่อหน้ากฎหมาย สามารถเข้าถึงการบริการสาธารณะและความยุติธรรมได้ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมและความครอบคลุมทางสังคม และรัฐจำกัดตนภายใต้กฎหมายตามหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2553)

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายที่ดำเนินไปในทิศทางนี้อยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ในหมวดที่ 3 ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่สอดคล้องกับสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีรวมถึงมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยควรปฏิบัติตาม อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับแต่ฉบับปี พ.ศ. 2540 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ยังได้กำหนดหลักการและกลไกเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ซึ่งรวมไปถึงการส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการสร้างเสริมประสิทธิภาพของสถาบันของรัฐไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความเป็นอิสระของศาลหลักสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, 2556) กลไกการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรวมถึงศาลปกครอง เป็นต้น อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่รัฐมีขนาดใหญ่และประกอบไปด้วยหลายองค์กร อีกทั้งประชาชนมีจำนวนมากและเต็มไปด้วยความหลากหลาย ด้วยเหตุนี้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและมุ่งไปสู่สังคมที่มีความสงบสุขจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายให้กับประชาชน (ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, 2556)

จากปัญหาการขาดความเอาใจใส่ในเรื่องความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชน จึงการเป็นปัญหาหลักในการรับรู้ในสิ่งที่เป็เครื่องมือในการดำรงชีวิตประจำวันที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนต้องได้รับองค์ความรู้เรื่องของกฎหมาย เพื่อนำไปใช้ในการเข้าถึงสิทธิ ความยุติธรรมในกระบวนการต่างๆ ทางกฎหมายที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องดำเนินการเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้กับประชาชน(เฉลิมวุฒิ สารกิจ, 2557) จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนประชากร จำนวน 1,802,872 คน แยกเป็นชาย 887,501 คน หญิง 915,371 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองขอนแก่น มีจำนวน 416,285 คน ส่วนอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอเวียงเก่า มี จำนวน 19,950 คนทั้งนี้จึงเป็นสาเหตุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้องค์ความรู้ในด้านกฎหมายอย่างจริงจัง และให้การ

ช่วยเหลือในสิทธิ ความยุติธรรมในสวัสดิการต่างๆ อย่างเหมาะสมในแต่ละกระบวนการและการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ (พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา, ภูวนิดา คุณผลิน และกนกอร บุญมี, 2562)

จากข้อมูลการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า ให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นยังมีปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนและพัฒนาการด้านกฎหมายซ้ำ ซึ่งการแก้ไขปัญหามาประชาชนที่มีพัฒนาการในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรต่างๆ จะต้องมีการให้ความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเรื่องกฎหมายและส่งเสริมพัฒนาการประชาชนที่เหมาะสมเกี่ยวกับกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศาลและสำนักงานความ ควรมีการรณรงค์ในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชน โดยเน้นในเรื่องของการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนที่เหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชน รวมถึงนำเอาประชาชนมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพและมีพัฒนาในความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนที่เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นสามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่อำเภอที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,440,935 คน กลุ่มตัวอย่างใช้ คำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามาเน่(Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถ จำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนและครอบคลุม(กัลยา วาณิชยบัญชา, 2560) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถ ในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ศาล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสนับสนุน ผลการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขต จังหวัดขอนแก่น

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น
ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับ ประชาชนในจังหวัดขอนแก่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านกระบวนการนโยบายการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย	3.32	.49	ปานกลาง
2. ด้านหลักการสร้างการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย	2.85	.79	ปานกลาง
3. ด้านประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย	3.30	.46	ปานกลาง
รวม	2.93	.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.93$, S.D.=.62) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการนโยบายการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย($\bar{X}=3.32$, S.D.=.49) ด้านประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย($\bar{X}=3.30$, S.D.=.46) และด้านหลักการสร้างการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย($\bar{X}=2.85$, S.D.=.79) ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.789	.168		-4.686	.000*	-1.120	-.458
ด้านบทบาทเจ้าหน้าที่ศาล(X_1)	-.054	.023	-.026	-2.370	.018	-.098	-.009
ด้านบทบาทหน่วยงานท้องถิ่น (X_2)	.174	.055	.054	3.182	.002*	.067	.282
ด้านความช่วยเหลือจาก ภาคีเครือข่าย(X_3)	.676	.028	.723	23.780	.000*	.620	.731
ด้านบทบาทผู้นำชุมชน(X_4)	.490	.041	.325	11.957	.282	.409	.570
ด้านความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานของรัฐ(X_5)	-.014	.010	-.015	-1.369	.172	-.034	.006
SE _{est} = $\pm$.13276							
R = .982; R ² = .963 ; Adj. R ² = .963; F = 1999.192; p-value = 0.01							

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย(X_3) ด้านบทบาทหน่วยงานท้องถิ่น(X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ(b) เท่ากับ .676 และ .174 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมาย

ให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านบทบาทผู้นำชุมชน(X_4) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ(X_5) และด้านบทบาทเจ้าหน้าที่ศาล(X_1) อย่างไรก็ตามตัวแปรทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้านด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายมีความเชื่อมั่น 96.3%, ความคาดเคลื่อนเท่ากับ ± 13.276 ($F = 1999.192$; $p\text{-value} = 0.01$)

5.3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรสร้างกระบวนการหรือนโยบายเรื่องกฎหมายให้กับประชาชน โดยมีแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้ประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎหมายรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดข้อพิพาทจัดอบรมและจัดทำคู่มือเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมายในชุมชน หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายในการปฏิบัติ โดยการปลูกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในความรู้เรื่องกฎหมายชุมชนและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการนโยบายการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย ด้านประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย และด้านหลักการสร้างการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย ตามลำดับซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพล ศิริ (2564) ที่ได้ศึกษาอำนาจรัฐกับสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์ฉุกเฉิน: กรณีการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย พบว่า การใช้อำนาจรัฐของรัฐบาลไทยภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงการระบาดของโควิด-19 โดยการศึกษากฎหมายและมาตรการที่รัฐนำมาบังคับใช้ ผ่านแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินและหลักการของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งที่บทความนี้นำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ประกอบไปด้วย ICCPR และหลักการชีราคุซาซึ่งขยายความบทบัญญัติของ ICCPR ประกอบกับเอกสารแนวปฏิบัติที่ออกโดย สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (OHCHR) ซึ่งในที่สุดแล้วบทความนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้อำนาจรัฐและมาตรการควบคุมโรคระบาดในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและขัดกับหลักการที่ปรากฏในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ทั้งในแง่ของตัวบทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น บทความนี้จึงเสนอว่ารัฐควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉินให้เป็นไปตามหลักการสากล และยิ่งไปกว่านั้น ในฐานะที่รัฐไทยเป็นรัฐภาคีสมาชิกของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ

การเมือง รัฐไทยมีพันธกรณีที่จะต้องเคารพสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกติกาสากลดังกล่าว โดยมีหน้าที่ที่ต้องยุติการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ และหันมาคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพให้เป็นไปตามพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศให้มากขึ้น

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้านพบว่าด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย(X_3) ด้านบทบาทหน่วยงานท้องถิ่น(X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .676 และ .174 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้าน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ด้านบทบาทผู้นำชุมชน(X_4) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ(X_5)และด้านบทบาทเจ้าหน้าที่ศาล(X_1) อย่างไรก็ตามการที่ตัวแปรทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายมีความเชื่อมั่น 96.3%, ความคาดเคลื่อนเท่ากับ ± 13276 ($F = 1999.192$; $p\text{-value} = 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภธิดา สุกใส (2564) ได้ศึกษาปัญหาของผู้เสียหายในการเป็นโจทก์ดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พบว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญา แต่หากพิจารณาถึงสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด พบว่ามีบทบัญญัติที่เป็นอุปสรรคต่อผู้เสียหายในการดำเนินคดี โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเอง กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการฟ้องคดีว่าห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่ผู้เสียหายจะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจหรือได้รับอนุญาตจากศาลเยาวชนและครอบครัวก่อน ผู้เสียหายจึงจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ซึ่งเป็นการเพิ่มเงื่อนไขในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย อันเป็นการจำกัดสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายที่ควรได้รับการคุ้มครอง ผู้เขียนจึงได้ศึกษาอุปสรรคและปัญหาดังกล่าวเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องเงื่อนไขและข้อจำกัดในการดำเนินคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดโดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

6.3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ควรสร้างกระบวนการหรือนโยบายเรื่องกฎหมายให้กับประชาชน โดยมีรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมาย ให้ประชาชนที่ปฏิบัติตาม

กฎหมาย รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดข้อพิพาท จัดอบรมและจัดทำคู่มือเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมายในชุมชน หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายในการปฏิบัติ โดยการปลูกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในความรู้เรื่องกฎหมายชุมชนและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เอมราช (2563) ได้ศึกษางานวิจัยทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายในประเทศไทย พบว่า การยอมรับบุคคลเพศหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้นโดยลำดับในสังคมไทยไม่เพียงแต่ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเสมอภาคของบุคคลเพศหลากหลายเท่านั้นในขณะเดียวกันการศึกษาวิจัยในประเด็นสิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายเริ่มได้รับความสนใจจากนิสิตนักศึกษาตลอดจนนักวิชาการในหลายสถาบัน ทว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายในประเทศไทยยังคงจำกัดอยู่เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ ในบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลเพศหลากหลายหรือการขาดกฎหมายรับรองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลาย โดยการวิพากษ์ถึงความสอดคล้องของบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ กับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับเป็นหลัก ในขณะที่สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้บริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อนๆ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเสมอภาคในสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพศหลากหลายได้ ประกอบกับการที่สิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายมีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายไทยอย่างรวดเร็วในปัจจุบันนำไปสู่สภาพปัญหาใหม่ด้านกระทบต่อสังคมและระบบกฎหมายที่ยังไม่เคยได้รับการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังมาก่อน รวมทั้งยังคงขาดการศึกษาวิจัยที่ลึกซึ้งถึงหลักเกณฑ์ที่มีลักษณะเชิงทวิสัยและเป็นระบบในสาระสำคัญของเพศ การสมรสและครอบครัวในระบบกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศหลากหลาย ซึ่งจะทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายในประเทศไทยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ด้านการมีส่วนร่วม ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยให้ทุกหน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชน เพื่อความปลอดภัยในสิทธิความยุติธรรมในชีวิตชุมชนอย่างทั่วถึง

7.1.2 ผู้นำชุมชนหรือบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการกำวางแผนในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ด้านกระบวนการนโยบายการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำชุมชนควรมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายหรือการวางแผนในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนอย่างชัดเจน โดยนำไปปฏิบัติต่อชุมชนเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2.2 ด้านหลักการสร้างการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมายหน่วยงานภาครัฐหรือภาคีเครือข่ายควรมีบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายอย่างจริงจัง

7.2.3 ด้านประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมายควรให้หน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้ความรู้เกี่ยวประโยชน์ของการมีส่วนร่วมเรื่องกฎหมายในชุมชน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในเรื่องประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้างและครอบคลุมทั้งปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนควรที่จะเพิ่มขนาดพื้นที่ทำการวิจัยในครั้งต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- ฉัตรชัย เอมราช. (2563). งานวิจัยทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคลเพศหลากหลายในประเทศไทย. *CMU Journal of Law and Social Sciences*. 13(2). 120-147.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2556). คำสอนวิชา กฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยามพับลิชชิง จำกัด.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์รัฐอุษณ จำกัด.

- พระบุญเพ็ง สิทธิวิชา, ภูวนิดา คุณพลิน และกนกอร บุญมี. (2562). การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9. *วารสารวิชาการธรรมทศน์*. 19(2). 91-100.
- วัชรพล ศิริ. (2564). อำนาจรัฐกับสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์ฉุกเฉิน: กรณีการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย. *CMU Journal of Law and Social Sciences*. 14(2). 1-37.
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. (2556). *กฎหมายภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด จตุลักษ์ 79.
- สุภาธิดา สุกใส. (2564). ปัญหาของผู้เสียหายในการเป็นโจทก์ดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด. *CMU Journal of Law and Social Sciences*. 14(2). 209-236.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมายให้กับประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่นสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย